

ประเพณีตานก๋วยสลาก (แม่ฮ้วยดงแก้ว พิกุล) ร่างทรง “เจ้าพ่อบุญสม”
บ้านหนองผึ้ง ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

จากการสัมภาษณ์ พ่อหนานภคพัฒน์
มณีวรรณ บ้านสันป่าเลียง อ.เมือง จังหวัด
เชียงใหม่ ผู้เข้าร่วมประเพณีตานก๋วยสลาก ของ
เจ้าพ่อบุญสม ได้กล่าวไว้ว่า การทำบุญตานก๋วย
สลากมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ครั้งเมื่อมีคณะ
พระสงฆ์กลุ่มหนึ่งได้เดินทางจาริกไปเผยแผ่
พระพุทธศาสนา ได้พบคนเลี้ยงสัตว์กำลังจะกิน
ข้าว แต่เห็นว่าพระสงฆ์ที่เดินทางมายังไม่ได้ฉัน
เพล จึงพากันไปถวายภัตตาหารแก่พระที่มีความ
อาวุโสเพียงรูปเดียว ทำให้พระสงฆ์รูปอื่นที่มา
ด้วยกันไม่ได้รับภัตตาหาร พระสงฆ์ที่มีความ
อาวุโส จึงให้คนเลี้ยงสัตว์เขียนชื่อใส่ใบไม้และจะ
อุทิศส่วนกุศลไปให้ใคร แล้วพระสงฆ์แต่ละรูปก็ทำ
การจับสลากและได้รับภัตตาหารครบถ้วนทุกองค์
พระสงฆ์จึงให้พรและอุทิศส่วนกุศลไปหาบุคคลที่
เขียนไว้ในใบไม้นั้น

และกล่าวไว้ว่าประเพณีตานสลากจะ
จัดขึ้นเฉพาะเดือน ๑๒ เท่านั้น เพราะมีความเชื่อ
ว่าเป็นเดือนที่มีการปลดปล่อยวิญญาณทั้ง ๓ โลก
ให้มารับกุศลผลบุญที่ญาติพี่น้องได้อุทิศส่วนกุศล
ไปให้ เมื่อวิญญาณเหล่านั้นได้รับกุศลผลบุญก็จะให้
พรปกป้องรักษาแก่ผู้ที่มาทำบุญให้ แต่ถ้าวิญญาณ
เหล่านั้นมาแล้วไม่มีผู้ใดอุทิศส่วนกุศลไปให้ก็จะ
สาปแช่งลูกหลานให้มีอันเป็นไปต่างๆ นานา เป็นต้น

ประเพณีตานก๋วยสลากของแม่อยู่ดวง แก้ว พิกุล ร่ำทรง “เจ้าพ่อบุญสม” ได้เริ่มจัด ครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ จนถึงปัจจุบัน นับเป็นปีที่ ๓๔ ประเพณีตานก๋วยสลากจะจัด ขึ้น ในวันขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๑๐ เหนือ เป็น ประจำทุกๆ ปี และในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ นี้ตรงกับ วันพฤหัสบดี ที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๕ การ ทานก๋วยสลาก เป็นการทานเพื่ออุทิศส่วนกุศล ไปหาครูบาอาจารย์ของเจ้าพ่อบุญสม พ่อ แม่ ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว เทวบุตร เทวดา สรรพสัตว์ทั้งหลาย ที่ได้กระทำโดยตั้งใจและ ไม่ได้ตั้งใจเบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความลำบาก เดือดร้อนและถวายภัตตาหารแก่พระภิกษุสงฆ์ รวมถึงถวายทานไว้ภายภาคหน้าให้กับตัวเอง ด้วยความสุข ๓ ประการ อันมีนิพานเป็นยอด

ก๋วยสลาก (ก๋วยซอง)

ก๋วยสลาก (ก๋วยซอง) สานจากไม้ไผ่

เป็นรูปทรงกระบอก มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๐ เซนติเมตร สูง ๕๐ เซนติเมตร ข้างในบรรจุด้วย เครื่องอุปโภคบริโภค ได้แก่ ข้าวสาร ข้าวสุก พริก เกลือ กระเทียม กล้วย อ้อย น้ำ ขนม ผลไม้ อาหาร แคบหมู ส้มเขียวหวาน ข้าวเกรียบ ข้าว แต่มัน ขนมต่างๆ และสวดดอกไม้ธูปเทียน ตามที่ ครั้งเมื่อยังเป็นมนุษย์อยู่ผู้ล่วงลับชอบกินอะไร ผู้ทำ บุญก็จะถวายทานไปให้เป็นพิเศษพร้อมด้วยเงิน หมายเหมียง บูหรีพร้อมกลองไม้ขีด และสวดดอกไม้ ธูปเทียน พร้อมกับเขียนชื่อบุคคลที่จะอุทิศส่วน กุศลไปหาว่า “สุทินนัง ะตะเมทานัง สลากภัตต์ ทานัง นิพานะปัจจะโย โหตุเมนิจัง” ครั้ททาข้าพเจ้าขอน้อมถวายสลากภัตต์อุทิศกุศล ผลบุญนี้ไปหา.....ขอจงรับกุศลผลบุญ ที่ข้าพเจ้าได้กระทำครั้งนี้ด้วยเทอญ

ก๋วยสังข์มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง
ด้านบน ๓๐ เซนติเมตร ด้านล่างมีขนาด ๒๕
เซนติเมตร สูง ๓๐ เซนติเมตร สานด้วยไม้ไผ่
ข้างในบรรจุด้วยเครื่องอุปโภคบริโภค
เหมือนกับก๋วยซอง

ในปีนี้ แม่อยู่ดวงแก้ว พิกุล ร่างทรง
“เจ้าพ่อบุญสม” ได้นิมนต์พระสงฆ์ ๑๑ รูป พิธี
การเริ่มเวลา ๐๙.๐๐ น. เมื่อพระสงฆ์มาพร้อม
แล้วก็เริ่มพิธีแม่อยู่ดวงแก้ว พิกุล จุดเทียนธูป
บูชาพระรัตนตรัย ไหว้พระรับศีล พระสงฆ์สวด
เจริญพุทธมนต์ เทศน์ธรรมก๋วยสลาก จำนวน
๑๑ ผูกพร้อมกัน มัคทายกกล่าวคำเวหนาน
และกล่าวคำถวายก๋วยสลาก ตามลำดับ

จากนั้นนิมนต์พระสงฆ์ฉันเพล และ
ผู้เข้าร่วมประเพณีรับประทานอาหาร อาหารที่
นำมาเลี้ยง ลาบอีสาน ต้มจืด ผัดผักรวม ส้าผัก
ข้าวเหนียว ข้าวสวย ของหวานขนมสาคุ ข้าวต้มมัด
ข้าวต้มกะทิ ขนมเทียน ผู้เข้าร่วมงานประมาณ
๖๐-๘๐ คนส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้อง ลูกศิษย์เจ้า
พ่อบุญสม ผู้ที่นับถือและชาวบ้านที่เข้ามาร่วมงาน
เป็นประจำทุกๆ ปี เมื่อพระสงฆ์ฉันเพลและผู้ที่เกี่ยวข้อง
มาร่วมงานรับประทานอาหารเสร็จแล้ว

แม่อยู่ดวงแก้ว พิกุล นิมนต์พระสงฆ์
นั่งประจำจุดที่กำหนดไว้จำนวน ๑๑ รูป ก๋วย
สลากจำนวน ๑๑ กองๆ ละ ๓ ชุด ๑ ชุดมี ๓
ก๋วยสลากและอีก ๑ ก๋วยสังข์ใหญ่ แม่อยู่ดวง
แก้ว พิกุล และเจ้าภาพก๋วยสลากที่มาร่วม
ประเพณีประเคนแก่พระภิกษุสงฆ์ พระสงฆ์ให้พร
กรวดน้ำหยาด และมอบก๋วยสลากให้พ่อหนาน
๑ ชุด จากนั้นพ่อหนานภาคพัฒนา มณีวรรณ ให้
พรและนำกล่าวคำกรวดน้ำแผ่เมตตาแบบ
พื้นเมืองและคำขอขมา ตามลำดับ มัคทายก ให้
พระสงฆ์จับฉลากโชค ฉลากโชค คือ จตุปัจจัย
ไทยทานและข้าวของครัวทานที่มีขนาดใหญ่ ปีนี้มี
ด้วยกัน จำนวน ๗ กอง พระสงฆ์ที่จับได้ถือว่า
โชคดีจะมีอยู่ จำนวน ๗ รูป ใน ๑๑ รูป ที่เหลือ

ถือว่าไม่ได้สลากโชด เจ้าภาพสลากโชดแต่ละ
กองประเคนแก่พระภิกษุสงฆ์พระสงฆ์ให้พร
กรวดน้ำหยาด เป็นอันเสร็จพิธี ในปีนี้เจ้าฟอนุญ
สมไม่ประทับทรง

ถวายเป็นทานถวายสลาก

ถวายเป็นทานสลากโชด

ขอขอบคุณ(แม่อุ้ยดวงแก้ว พิกุล)

ร่างทรง “เจ้าฟอนุญสม”

บ้านหนองผึ้ง ตำบลหนองผึ้ง

อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

พ่อหนานภาคพัฒน์ มณีวรรณ บ้านสันป่าเลียง

อ.เมือง จังหวัดเชียงใหม่

เรียบเรียงโดย วุฒิกัทร เกตุพัฒน์พล

นักวิชาการศึกษา รักษาการในตำแหน่งหัวหน้างาน

พิพิธภัณฑ์การเกษตรและวัฒนธรรมไทย

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้

โทรศัพท์ 0-5387-5321-2